

ТОКИО - ГРАД НА ДРУГА ПЛАНЕТА

Македонската сликарка Искра Димитрова смета дека во комуникацијата со луѓето - најмногу работно - може да се добие претстава за нивната татковина бидејќи тие најдобро ја обликуваат земјата. Така се случило и со Јапонија. Куферот ѝ бил полн со стереотипи за кои не била свесна.

- Јапонија, освен по самураите, камиказите и гејшите, нам ни е позната и по цртаните филмови и „селаримен“ - сериозните бизнисмени во одело. Иако истите елементи постоеја и откако одблизу ја запознав, сепак, требаше да направам сериозно преуредување во мозокот во однос на тоа што нам, ни значат тие поими, а што навистина се - вели Искра.

ОГРОМНА ПОЧИТ КОН ТРАДИЦИЈАТА

Димитрова во Јапонија била четири пати, првиот во

УМЕТНИЦАТА ИСКРА ДИМИТРОВА ВЕЛИ ДЕКА КОГА ГО ПОСЕТИЛА ТОКИО БИЛА ФАСЦИНИРАНА ОД МЕНТАЛИТЕТОТ НА ЈАПОНЦИТЕ. СПОРЕД НЕА, АРХИТЕКТУРАТА ВО ОВАА СВЕТСКА МЕТРОПОЛА Е „УЛТРА СОВРЕМЕНА, НО МОЖНО Е ДО ЕДНА СУПЕРМОДЕРНА ВИСОКА ЗГРАДА ДА СЕ ВИДИ МАЛА КУКИЧКА ВО СОСЕМА ТРАДИЦИОНАЛЕН СТИЛ“. ДИМИТРОВА ПОТЕНЦИРА ДЕКА ТОА ЦЕЛОСНО ГО ОТСЛИКУВА МЕНТАЛИТЕТОТ НА ЈАПОНЦИТЕ - ТИЕ ИМААТ ОГРОМНА ПОЧИТ КОН ТРАДИЦИЈАТА ОД ЕДНА И ГОЛЕМА ОТВОРЕНОСТ И СТРАСТ КОН МОДЕРНОТО И ТЕХНОЛОШКОТО ОД ДРУГА СТРАНА

2000 година кога учествувала на изложбата *Зрачења*. Останале само десет дена и оваа земја ја запознале само површно. Затоа, следната посета била доволна за да почувствува како дише Јапонија.

- Архитектурата е ултра современа, но можно е до една супермодерна висока зграда да видиш мала кукичка во традиционален стил. Тоа сосема го отсликува менталитетот на Јапонците - имаат огромна почит кон традицијата од една страна, а голема отвореност и страст кон мод-

ерното и технолошкото, од друга. Ова не се однесува само на повозрасните генерации, туку и на најмладите. Речиси секој што израснал во Токио може да ви го „отпее“ звукот на јапонскиот штурец или да забележи дека штурците во Македонија поинаку пеат.

Хотелите (барем онаму каде што сум била) се беспрекорно чисти, во бањата секогаш ве чека јуката (традиционална наметка), а персоналот е крајно љубезен. Ретко ми се случило да видам некој

да биде намуртен или да се однесува нељубезно. Често, додека ти зборуваат се срамот и не може да не ти изгледаат симпатични - објаснува Искра, ѝ додава дека Јапонците се исклучително чесни и скромни луѓе.

Од многуте земји што ги посетила, Искра сфатила дека Јапонија е можеби единствена држава каде што скромноста и срамот се општествено прифатливи, а дури и морално пожелни категории. Јавните простори биле луксузни и модерни, но домот секогаш скромен и мал за нашите сфаќања. Видела домови на богати луѓе, но ништо не било мегаломанско.

- Кога ќе влезете во тоалетите на ексклузивните ресторани веднаш се вклучува звук на вода, но тоа не е поради техноманија - така е бидејќи жените се срамот од звукот кој го предизвикуваат и веројатно газдите пресметале дека поевтино е да се вклучи сензор со звук отколку двапати да се троши вода.

Димитрова никаде на друго место не видела поубаво и помодерно облечен народ. Првиот впечаток за нив бил дека се ладни и незаинтересирани, односно дека секој си ја гледа својата работа.

- Само побарај некоја информација или помош - ќе видиш целосна трансформација. Од еднаш ќе останат сè и ќе се растрчаат за да ти помогнат. Просто бев збунета од таквиот однос. Имаат висок стандард, но секое нешто си има своја цена. Јапонците се многу пријатни, топли и весели луѓе, но бидејќи голем дел од животот го поминуваат во воз - не е чудно да ги видиш како дремат (додуша тоа го прават насекаде - и во сендвичарници и на вечери и воопшто секаде каде што ќе им се приспие).

ГОЛЕМО ВЛИЈАНИЕ ВРЗ ЛИЧНОСТА

Една од многуте работи

кои Искра ги научила во Јапонија е дека секој дел од годината и денот е убав. За нив, природата е авторитет и се живее во согласност со нејзините циклуси. Според сезоната се адаптирало мени-то, солените и благите јадења, се декорирал домот, се менувало какемоното - цртежот на сидовите. Уметницата вели:

- Сум била речиси во секоја сезона во Јапонија, освен лето - за кое велат е многу влажно. Во пролет сè е расцветано, дрвјата, цели грмушка цвеќе, за кои се води исклучителна сметка да бидат средени, потстрижени. Наесен, парковите се црвени од момичи - јапонскиот јавор. Во Токио и зимно време има зеленило и грмушки, дрвја кои цветаат. Во зима се виткаат со специјални обвивки за да не замрзнат. И тоа го гледаш насекаде - и во јавните простори и во дворовите на приватните куќи. Во зима се прави набе - се става тенџере на масата кое се вари и како што сите наоколу седат и јадат, така и додаваат од зеленчукот и морската храна. Така се создава многу пријатна атмосфера.

На првата вечера во Токио, Искра доживеала интересно искуство. Домаќините ги однеле во традиционален ресторан каде ги служела Јапонка во традиционална носија. Имало околу 12 послужувања - секое во посебен сад, специјално дизајниран за тоа јадење. Сите биле многу гладни, но првото јадење било неварено. Го проголтале од куртоазија, но и второто и третото. Потоа, со години имала аверзија кон јапонска храна.

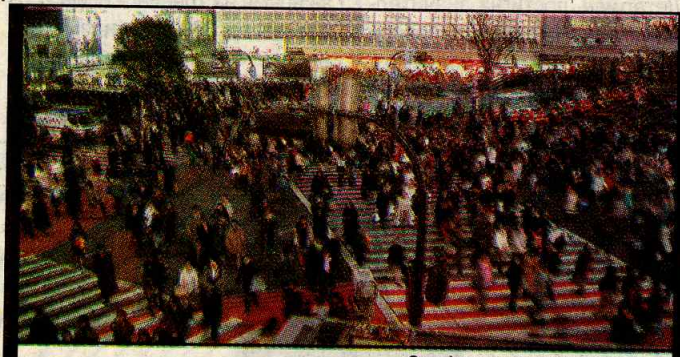
- Дури по моето трето доаѓање во Јапонија, тоа беше во Аомори, место познато по здрава, свежа морска храна, почнав да пробувам по малку. Грубо кажано, во Јапонија има два вида јапонска храна - она што нам Европејците веднаш би ни се допаднала (а тие ја нарекуваат јапонски „џанк фуд“ - окономијаки-палачинки

Харајуку

Искра со децата чии гласови беа снимани за инсталацијата Детски комитет

Секојдневна улична мешаница

ЗАДОЛЖИТЕЛНИ МЕСТА

Местата што Искра задолжително ги препорачува да ги посетите се:

Акихабара (Електрик сити) - место слично на наш Битпазар, само што наместо зеленчук се продава најновата техника на Тошиба, Сони. Кога се појавува нов модел Нинтендо се формира ред долг по 500 метри, некои дури и преспиваат пред продавницата.

Харајуку - Многу „шарена“ улица на која се среќаваш со маскирани ликови инспирирани од манга и аниме (јапонски стрипови и цртани филмови) или од својата музичка група, каде често има улични концерти и перформанси. Тоа не е театар, тие луѓе навистина си живеат во тој филм. Постојат фанови кои ги следат своите ѕвезди на турнејата по сите градови каде што имаат концерти. Фановите - наречени отаку, се нешто многу вообичаено, нормално и прифатено. Ако некаде постојат култови, тогаш тоа е Јапонија.

со гарнир, јаки тори - нешто како мали раженчиња) и традиционална (свежа, сирова храна или минимално обарена, со многу деликатен вкус) која тие ја сметаат за надмена. Во вторава спаѓа суши, мисо супата или, пак, сосема едноставно приготвено јапонско „сирење“ - тофу со малку соја сос и гранче зачин.

Сепак, Искра вели дека на телото му треба време за да се привикне на климата, а потоа и организмот се адаптира на храната. Таа вели:

- Она што на почетокот не можев да го поднесам, стана врвно суптилен кеф. Но, таму целиот процес е волшебен. Уште на вратата ве пречекуваат насмеани и со добродојде, ви ги сместуваат чевлите на посебно место (и паметат кои се твои за да ти ги дадат кога си одиш). Влегуваш во навистина прекрасно уредени места, со соодветно осветлување, природни материјали, седнуваш на земја, но под „масата“ има дупка каде што може да се испружат нозете (која зимно време често е и загреана), ви носат топло пешкирче за бришење на рацете, музиката никогаш не е прегласна, температурата секогаш е оптимална, ако сте надвор и залади, ви носат ќебенце. Често постои и телефон за да не викаш по келнерот. Има многу ресторани во кои масата е, всушност, нешто како рингла и сами со вашето друштво си го подготвувате јадењето.

Јапонија на Искра имало големо влијание.

- Тоа беше еден вид воспитување во однос на нашата (западна) егоцентричност и незадоволство. Не би ја препорачала на оние што се покласични во своето замислување на одмор. Ептен би го препорачала на оние кои би сакале и се доволно отворени за да може да препознаат некоја друга планета.

Милена Атанасоска
m.atanasoska@dnevnik.com.mk